

בס"ד זיירות וזיירות לפרשת בשלח / משה אוסי 09-8335016

1. שבת פרשת בשלח קרויה 'שבת' ----, על שום ה- של ישראל על שפת הים.
  2. י"ג י"ח – "חמושים עלו בני ישראל" – מה הם שני האופנים שבהם מפרש רש"י את המלה 'חמושים'?
  3. אחד מנקה, ואחד מאיר ומראה.
  4. רש"י י"ד ב' – ---- הוא פיתום, ונקרא כך על שום שנעשו ----.
  5. רש"י י"ד ה' – "ויוגד למלך מצרים" – באיזה חג אנו קוראים את שירת הים?
  6. רש"י י"ד י' – "והנה מצרים נוסע אחריהם" – רש"י: זהו ---- של מצרים הנוסע מן השמים כדי ---- למצרים, ובעל הטורים מוסיף, כי שמו ----.
  7. רש"י י"ד י"ט – המלאך הלך מאחוריהם כדי לקבל ---- ובליסטראות (אבני קלע) של מצרים. והענן הלך מאחוריהם כדי ל- ---- למצרים.
  8. שורש 'רמה' – מלה והיפוכה – פעם להרים יד ופעם להשליך צבא מצוייד.
  9. א. היכן בשירת הים חמש אותיות אלפי"ן רצופות בראשי המלים? ב. היכן נמצא 5 מלים בנות שתי אותיות כל אחת?
  10. ---- בן עמינדב נכנס ראשון לים; ולמה נקרא שמו ----? על שום שירד תחילה לנחשול שבים.
  11. לשון שירת הים – מה הם הביטויים בשירה שאותם מפרש רש"י במלים הבאות: א. השליך ב. כיסוח וכריתה ג. לשון ננה ד. חומה ה. אשלוח ו. לשון רישות ודלות ז. בחזקים ח. נמסו מפחד.
  12. ט"ז ז' – אילו מלים חדרו לעברית באמצעות תרגום אונקלוס למשפטים? א. "נבוכים הם" (י"ד ג') ב. "כי תלינו" (ט"ז ז') ג. "ככפור" (ט"ז י"ד) ד. "ויגידו" (ט"ז כ"ב) ה. "יצאו" (ט"ז כ"ז) ו. "כס" (י"ז ט"ז).
  13. רש"י ט"ז ל"ג – "קח צנצנת... למשמרת לדורותיכם" – איזה נביא השתמש בצנצנת המן והוכיח את העם על שאינם עוסקים בתורה?
  14. מהו הישוב? למשה כבוד המשא, לעם הוא מסע, ולקב"ה הוא שימש חוק ומסה.
  15. רש"י י"ז י' – "ומשה ואהרן וחור" – חור הוא בנה של ----, ובעלה הוא ----.
  16. רש"י י"ז י"ב – "וידי משה כבדים" – על מה נענש משה?
- למתקדמים:**
1. י"ג י"ז – "כי קרוב הוא" – בד"כ מתפרשת מלת 'כי' כנתינת טעם ונימוק, ואולם הראב"ע מביא דעתו של ר' משה המפרש: - ---- שארץ מצרים קרובה, ודומה לו: (תה' מ"א ה') ---- נפשי כי חטאתי, למרות שחטאתי.
  2. בהגדה של פסח מובאים דברי ר' יוסי הגלילי, כי המצרים לקו על הים פי ---- ממה שלקו במצרים.
  3. י"ד ב' – מהו תפקידו של 'בעל צפון' עפ"י הראב"ע?
  4. י"ד ה' – הרמב"ן מסביר את: "ובני ישראל יוצאים ביד רמה" (י"ד ח'), שעשו להם ---- ונס, ויוצאים בשמחה וב- ----.
  5. י"ד י' – "ויצעקו בני ישראל אל ה'" – מה ההבדל בין פירוש רש"י לתרגום של אונקלוס?
  6. י"ד כ"ד – מעיר בעל הטורים, שאשמורת הבוקר היא עת רצון לה' לעשות נס לצדיקים; וכן קרה אצל שאול שנלחם עם אנשי ---- (שמ"א י"א י"א).
  7. י"ד כ"ה – "ויסר את אופן מרכבותיו" – רש"י מפרש: מכח האש נשרפו ה- ----, ואילו הראב"ע: התירו קשר האופן מה- ---- כדי להיות קלים לבריחה.
  8. י"ד כ"ט – "ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים" – הראב"ע: והיה זה פלא בתוך פלא, כי המקום שהיו ישראל עוברים היה שם רוח קדים; ובמקום פרעה וחילו הביא ה' רוח אחרת ל- ---- את המים.
  9. י"ד ל' – "וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים" – מהי המחלוקת בין רש"י לראב"ע לעניין מה ראו בני' לאחר שחצו את הים?
  10. ט"ו י"ג – מהו "נוה קדשך" עפ"י הראב"ע ועפ"י הרמב"ן?
  11. ט"ו כ"ב – "ויסע משה" – עפ"י הראב"ע – עמוד הענן שהלך לפניו בלילה כבה – מדוע?
  12. ט"ו כ"ו – אור החיים: כנגד מצוות ---- אמר: "והאזנת למצוותי", וכנגד מצוות ---- אמר "ושמרת כל חקיו".
  13. רשב"ם ט"ו ד' – "למען אנסנו" – מהו הנסיון בלקיטת המן "דבר יום ביומו"?
  14. ספורנו י"ז י"ד – "כתוב זאת זכרון בספר" – זוהי 'פרשת זכור' שנכתבה בספר דברים, בפרשת ----, בסוף פר' ----.
  15. ההפטרה היא בשופטים פרקים ד'-ה'. איזה שבט לא מוזכר בשירת דבורה: נפתלי, יהודה, זבולון, בנימין, יששכר?

פרשה ופשרה

לנו עבד אֶת-מִצְרַיִם מִמֵּתְנֵה בַּמִּדְבָּר (י"ג י"ב); ממש היפוך תפקידים! ידועים דבריו של הראב"ע (י"ד י"ג) החודרים אל נבכי נפש העם: "יש לתמוה: איך ירא מחנה גדול של שש מאות אלף איש מהרודפים אחריהם? ולמה לא יילחמו על נפשם ועל בניהם? התשובה: כי המצרים היו אדונים לישראל, וזה הדור היוצא ממצרים למד מנעוריו לסבול עול מצרים ונפשו שפלה. ואיך יוכל עתה להילחם עם אדוניו, והיו ישראל נרפים ואינם מלומדים למלחמה. ונראה שישראל אמנם יצאו פיסית ממצרים, אך עדיין מוטלת על ה' ועל משה משימה קשה יותר – להוציא את מצרים מנפשם של ישראל, באשר המצרים היו אדונים לישראל, ונפשם

א. להוציא את מצרים מתוך בני'
 "וַיִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יִצְאִים בְּיַד קָהָה" (י"ד ח') – מפסוק זה יוצא, לכאורה, שבניי יהיו מסוגלים להילחם במצרים לכשיצטרפו, בייחוד כשלאחריו כתוב: "וַחֲמִשִּׁים עָלוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם" (י"ג י"ח). ובאמת עונה על תמיהה זו הרשב"ם באומר: "לא היו דואגים כלל עד שראו פרעה ועמו רודפים אחריהם". היד הרמה' הופכת, אם כן, ליראה עמוקה ולצעקה מחרידה. ויתרה מזאת, בניי מביעים חרטה על יציאתם ממצרים ורואים בה מקום חיים, לעומת המדבר שהוא מקום מוות: "וַיִּחַל מִמֶּנּוּ וַיַּעֲבֹדָה אֶת-מִצְרָיִם כִּי טוֹב

ובאו כזה פסוקים רבים, כגון: "ימלך ה' לעולם אלהיך ציון לדור ודור הללויה" (תה' קמ"ו י'); "יהי שם ה' מברך מעתה ועד עולם" (שם ק"ג ב'); "ויהיה ה' למלך על כל הארץ" (זכ' י"ד ט').

בשבת שירה וכן בשביעי של פסח, לפני אמירת שירת הים שבתפילה, נוהגים בקהילות צפון אפריקה לשיר את הפיוט דלהלן: "אשירה כשירת משה, שיר לא יינשה, אז ישיר משה, את דברי השירה; אשירה כשירת מרים, על שפת הים, ותען להם מרים, את דברי השירה; אשירה כשירת יהושע, בהר הגלבוע, אז ישיר יהושע, את דברי השירה; אשירה כשירת דבורה, בהר תבורה, ותשר דבורה, את דברי השירה; אשירה כשירת חנה, עם בעלה אלקנה, ותשר חנה, את דברי השירה; אשירה כשירת דוד, מזמורים יצמיד, וידבר דוד, את דברי השירה; אשירה כשירת שלמה, בעטרה שעטרה לו אמו, שיר השירים אשר לשלמה; אשירה כשירת ישראל, בביאת הגואל, אז ישיר ישראל, את דברי השירה".

ג. סיפור לכבוד ט"ו בשבט (תנחומא, קדושים ח')

מעשה באדריאנוס המלך שהיה עובר במלחמה והולך עם הגייסות שלו להילחם על מדינה אחת שמרדה עליו. מצא זקן אחד בדרך שהיה נוטע נטיעות תאנים. אמר לו אדריאנוס: אתה זקן ועומד וטורח ומתייגע לאחרים. אמר לו: אדוני המלך, הריני נוטע. אם אזכה, אוכל מפירות נטיעותי, ואם לאו, יאכלו בני. עשה שלש שנים במלחמה וחזר. לאחר שלש שנים מצא לאותו זקן באותו מקום. מה עשה אותו זקן? נטל סלסלה ומילא אותה ביכורי תאנים יפות וקרב לפני אדריאנוס. אמר לפניו: אדני המלך, קבל מן עבדך. אני הוא אותו הזקן שמצאת אותי בהליכתך, ואמרת לי, אתה זקן, מה אתה מצטער עומד ומתייגע לאחרים; הרי כבר זיכני המקום לאכול מפירות נטיעותי, ואלה שבתוך הסלסלה מהן מנתך. מיד אמר אדריאנוס לעבדיו, טלו אותה ממנו ומילאו אותה זהובים, ועשו כך. נטל הזקן הסלסלה מלאה זהובים, והתחיל הולך ומשתבח בביתו לאשתו ולבניו. סח להם את המעשה. היתה שכנתו עומדת שם, שמעה מה אמר הזקן. אמרה לבעלה: כל בני אדם הולכין והקדוש ברוך הוא נותן להם ומזמן להם טובה, ואתה יושב בבית חשוך באופל. הרי שכן שלנו כיבד את המלך בסלסלה של תאנים ומילא אותה זהובים. ועתה עמוד וטול סל גדול ומלא אותו כל מיני מגדים מן תפוחים ותאנים ושאר פירות יפות שהוא אוהב אותן הרבה, לך וכבדו בהן, שמא ימלא לך זהובים, כמו שעשה לשכננו הזקן. הלך ושמע לאשתו, ונטל סל גדול ומילא אותו כל מיני מגדים תאנים ותפוחים וטען על כתפו וקרב לפני המלך בקופנדר (סל). ועמד ואמר: אדוני המלך, שמעתי שאתה אוהב את הפירות, ובאתי לכבדך בתאנים ותפוחים. אמר המלך לסרדיוטין (אנשי צבא) שלו: טלו אותו ממנו וטפחו אותו על פניו. עמדו והפשיטוהו ערום והתחילו טופחין אותו על פניו עד שנפחו פניו, סימו את עיניו ועשאוהו דוגמא, והלך לביתו בפחי נפש כשהוא עשוי דוגמא, בוכה. והיתה אשתו סבורה שהוא בא בסל מלא זהובים. וראתה אותו עשוי דוגמא ועיניו נפוחות וגופו משובר ומוכה. אמרה לו: מה לך. אמר לה: ששמעתי לך והלכתי לכבד את המלך באותו הסל, וטפחו אותו על פני. אילולי ששמעתי לך והטלתי אותו הסל אתרוגין, כבר היו מרגימין אותי את כל גופי בהן.

עדיין היא נפש שפלה של עבד המתיירא מאדוניו, ואינם מסוגלים נפשית לצאת נגד משעבדיהם למרות יתרון המספרי. ולכן, הקב"ה, המודע לחרדתם, מנמן להם ריפוי ותיקון ע"י שראייתם את המצרים רודפים אחריהם מתהפכת ל"ינא יִשְׂרָאֵל אֶת-מִצְרַיִם מֵעַל-שְׁפַת הַיָּם"; וכך לגבי היראה: יראתם מפני המשעבדים המצריים מומרת ביראתם את ה' ובאמונה בו: "וַיִּירָאוּ הָעָם אֶת-ה' וַיֹּאמְרוּ בְּה' וּבְמֹשֶׁה עֲבָדָיו"; ודעתם לא נחה עד שראו במו עיניהם "את מצרים מת על שפת הים". ורק עתה השתחררו בניי מנטלית מהעבדות, מהמצרים ומאלוהיהם אשר "לפני פי החירות", ויכולו כעת כבני חורין לקבל עול מלכות שמים ולשיר לפניו שירה חדשה; ושירה – יכול לשיר רק עם שהפך משבט עבדים לעם עצמאי.

ב. שירת הים ועשר השירות

עשרה נסים עשה הקב"ה לישראל על הים, וכנגדן אמרו לו ישראל עשר שירות, כפי שמפרטן המדרש (תנחומא סימן י'): הראשונה במצרים, שנאמר: "השיר יהיה לכם כליל התקדש חג" (יש' ל' כ"ט); השנית על הים, שנאמר: "אז ישיר משה"; השלישית על הברא: "אז ישיר ישראל את השירה" (במד' כ"א י"ז); הרביעית אמר משה: "ויהי ככלות משה לכתוב" וגו' (דבי' ל"א כ"ד); החמישית: "אז ידבר יהושע לה' ביום תת ה' את האמור" (יהו' י"ב); הששית: "ותשר דבורה וברק בן אבינועם" (שופ' ה' א'); השביעית: "וידבר דוד לה' את דברי השירה" (שמי"ב כ"ב א'); השמינית: "מזמור שיר חנוכה הבית לדוד" (תה' ל' א'); [וכי דוד חנכו, והרי שלמה חנכו? אלא מתוך שדוד נתן נפשו עליו, נקרא על שמו]. השירה התשיעית של שלמה - "שיר השירים"; העשירית לעתיד (ימות המשיח): "מזמור שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה" (תה' צ"ח א').

רוב השירות הנ"ל מאזכרות את הצלת עם ישראל, או בודדים ממנו ע"י הקב"ה, כמו: "מן שָׁמַיִם נִלְחַמוּ הַכּוֹכָבִים מִמְּסֻלּוֹתָם נִלְחַמוּ עִם סִיסְרָא" (שופ' ה' כ'); "וַיִּגְדֹּם הַשָּׁמַשׁ וַיָּכַח עַמְדָּה עַד קֵץ גֹּי אֲבִיבִי" (יהו' י"ג); "וַיִּצְלַנִי מֵאִיָּבִי עַז מִשְׁנָאִי כִּי אֶמְצֹו מִמָּוִי" (שמי"ב כ"ב י"ח), ועוד. אך בניגוד לנאמר לעיל, שירת הים – מדגישה רק את מעשיו של הקב"ה שעשה לפרעה ולחילו (ואפילו קריעת ים סוף לא מוזכרת), וזה מתבטא בציווי של הקב"ה אל בניי: "הִתְיַצְבוּ וְרָאוּ אֶת-נִשְׁוֹעַת ה' אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָכֶם ... הַיּוֹם ה' יִלְחֶם לָכֶם וְאַתֶּם תִּחְרְשׁוּן" (י"ד י"ד); ולכאורה, זאת בניגוד למה שדרוש מן האדם – השתדלות אישית, אתערותא דלתתא; ואולם נאסר על בניי להילחם, ואפילו נאסר עליהם להתפלל, כי הכל כאן נסי, ומה שדרוש מהם זו האמונה המוחלטת בה' ע"י ההליכה והכניסה לים: "וַיִּדְּבֶר אֱלֹ-בְנֵי-יִשְׂרָאֵל וַיִּסְעוּ". ולכן עיקרה של שירת הים הוא להכריז על גדולתו ומלכותו של הקב"ה בעולם: "אֲשִׁירָה לַיהוָה כִּי-גָאָה גָאָה ... ה' אִישׁ מִלְחָמָה ה' שְׁמוֹ ... ה' יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד". מכאן שהמטרה בהטבעתם של המצרים היתה, שכל העולם יכיר בשלטונו היחיד של הקב"ה, כפי שאנו אומרים בתפילה: "ה' ימלך לעולם ועד"; והעונש הזה לפרעה הוא לאחר שהכחיש את מלכותו של ה' וניסה לכבוש מחדש את בניי כעבדים, כשרדף אחריהם. ומסכם הרמב"ן בפירושו לפס': "ה' ימלך לעולם ועד": כי הראה עתה כי הוא מלך ושלטון על הכל, שהושיע את עבדיו ואיבד את מורדיו...

- תשובות:** 1. שירה ב. א. מזויינים ב. אחד מחמישה 3. עמוד ענן ועמוד אש 4. פי החירות, בני חורין 5. שביעי של פסח 6. שור, לעזור, עוזא 7. חצים, להחשיך 8. ביד רמה, רמה בים 9. א. אמר אויב ארדוף אשיג אחלק ב. כי יד על כס י-ה (י"ז ט"ז) 10. נחשון 11. א. רמה ב. זמרת ג. ואנוה ד. נד ה. אריק ו. תורישמו ז. באלים ח. נמוגו 12. א. לערבל ב. להתרעם ג. גלילה ד. לחוות ה. להנפיק ו. כורסה 13. ירמיה 14. רפידים 15. מרים, כלב 16. על כי נתעצל במצווה ומינה את יהושע
- למתקדמים:** 1. אף על פי, קפאה 2. פי חמישה 3. לעצור את הבורחים ממצרים 4. דגל, בשרים 5. רש"י – התפללו כאבותיהם; אונקלוס – זעקו 6. יבש גלעד 7. הגלגלים, מהסוסים 8. מייבש, להמס 9. היכן היו המצרים המתים? רש"י: על שפת הים; הראב"ע: ישראל שהיו על שפת הים, ראו את המצרים טובעים. 10. הראב"ע: הר סיני; הרמב"ן: בית המקדש 11. כי לא היה צורך לנסוע בלילה, באשר לא פחדו יותר מהמצרים 12. עשה, לא תעשה 13. האם יאמינו בה' שימציא להם מן יום – יום? 14. כי תצא, פ"ה כ"ה 15. יהודה

חברותא - מפגשי חוויה ותרבות

הנני להציע מפגשי חוויה של שיעורים פרטיים, שיחות והרצאות במגוון נושאים. המפגשים מתאימים לתלמידי בתי ספר, לאירועים משפחתיים, לערבי תרבות של ועדי עובדים, להשתלמויות ולשבתות תרבות.

נא לפנות לאוסי — 09-8335016

mosheossi@gmail.com

